

Argumentum: Deklinacja II

Scenariusz omawia łacińską deklinację typu II.

- [Argumentum: Deklinacja II](#)

Argumentum: Deklinacja II

Scenariusz lekcji: *Deklinacja II*

1. Cele lekcji

a) **Wiadomości (cel dydaktyczny):** *uczeń wie, jakie rzeczowniki należą do II deklinacji, wie jak należy je odmieniać; * wie, na czym polega *zasada neutrum*.

b) **Umiejętności (cel kształcący):** *uczeń potrafi wymienić przykłady kilku rzeczowników deklinacji II, odróżnia rzeczowniki rodzaju męskiego (*masculinum*) od rzeczowników rodzaju nijakiego (neutrum); *potrafi określić przypadek i liczbę wybranego rzeczownika oraz odmieniać rzeczowniki tej deklinacji; potrafi określić wyjątki dla tego rodzaju deklinacji; na podstawie znanych rzeczowników z deklinacji I, uczeń potrafi utworzyć analogiczne formy rzeczowników deklinacji II.

c) **Cel wychowawczy :** uczeń dostrzega różnicę występującą w II deklinacji między rodzajem męskim i żeńskim i nijakim.

2. Typ lekcji

Lekcja gramatyczna; lekcja ogólna zawierająca zarys problemowy.

3. Metoda i forma pracy

- **Bezpośrednie** - zapisanie tematu i numeru lekcji na tablicy; przywitanie uczniów.
- **Pośrednie** - ćwiczenia gramatyczne, które wykonują uczniowie. Zapoznanie uczniów z nowymi odmianami deklinacyjnymi**.**
- **Metoda objaśniająca** - nauczyciel objaśnia gramatyczne zagadnienia, które są dla ucznia nowością.
- **Metoda problemowa** - na podstawie znanych rzeczowników z deklinacji I, uczeń potrafi utworzyć analogiczne formy rzeczowników deklinacji II; rozwiązywanie ćwiczenia.

4. Środki dydaktyczne

Wilczyński St., Pobiedzińska E., Jaworska A., *Porta Latina*, PWN, Warszawa 2005

5. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

► **Czynności wstępne (2min.) - Witam uczniów po łacinie: *Salvete! Sedete!* Sprawdzam listę obecności, zapisuję numer (który uczniowie wymawiają po łacinie) i temat lekcji na tablicy.**

► **Sprawdzenie pracy domowej (8 min.)** - Pracę domową sprawdzam poprzez odpytanie na ocenę jednej osoby. Odpytuję zarówno z materiału przerabianego na poprzedniej lekcji, jak i z pracy domowej. Uczniowie mieli zadane wykonać ćwiczenia dotyczące deklinacji I. „Szczęśliwego wybrańca” proszę o:

a) przetłumaczenie na język łaciński następujących form: w szkole, do szkoły, różnymi ziemiami, język łaciński, języków łacińskich, uczę się języka łacińskiego.

b) przeczytanie wybranych zdań i ich przetłumaczenie: *In Europam antiquam incolae Italiae linguam Latinam portant. Etiam lingua Latina in variis terris varias formas accipit.*

c) określenie zaznaczonych form (przypadek, liczba).

Eo ipso zostały sprawdzone, a następnie ocenione: znajomość słownictwa, zdolności tłumaczeniowe, umiejętności gramatyczne.

b) Faza realizacyjna

► **Wprowadzenie nowego materiału (20 min):**

Krok I:

Wyjaśniam uczniom nowe zagadnienia, zapisując je również na tablicy: Do deklinacji II należą rzeczowniki: rodzaju męskiego, które w *Nom. sing.* mają końcówkę *-us* bądź *-er* oraz rzeczowniki rodzaju nijakiego zakończone na *-um*. W *Gen. sing.* wszystkie te rzeczowniki kończą się na *-i* (są to tzw. formy podstawowe rzeczownika).

In tabula: masculinum

Nom. Sing. – us, -er

Gen. Sing. – i

np. populus, -i; dominus; -i; amicus, -i

Następnie razem z uczniami odmieniam rzeczowniki. Naprowadzam ich na „trop” poprzez analogię do deklinacji I, którą uczniowie już znają. Mówię, że po obcięciu końcówki *-i* w *Gen.* otrzymujemy temat rzeczownika, do którego dodajemy końcówki charakterystyczne dla danego przypadku:

In tabula: singularis pluralis

*Nom. domin\ **us** domin\ **i** (uwaga! = Gen. Sing.!)*

*Gen. Domin\ **i** domin\ **orum** (por. schol\ **arum**)*

*Dat. Domin\ **o** domin\ **is** (por. schol\ **is**)*

Acc. Domin\ **um (*por. schol\ **am**) domin\ **os** (por. schol\ **as**)*

*Abl. Domin\ **o** (= Dat.) domin\ **is** (= Dat.)*

*Voc. Domin\ **e** domin\ **i** (= Nom.)*

Przy *Voc. sing.* pytam uczniów, czy znają słowa: *Quo vadis, Domine?* Jeśli tak, to znają również i *Voc. sing.* od *dominus*. Zwracam uwagę uczniów na wyjątkową grupę rzeczowników z *Nom. -ius*, która tworzy *voc. sing.*: *fil\ ius- fili! Vergilius- Vergili!*

Krok II:

Następnie zapisuję drugą grupę rzeczowników:

In tabula: masculinum

Nom. sing. - er

Gen. Sing. - i

Np. magister, magistr\ i; puer, pu**e**r\ i. Zaznaczam, że w tej grupie występują zarówno rzeczowniki, które zachowują *e*, jak i rzeczowniki, które je tracą (por. pol. wicher, wichru, rower, roweru). Uczniowie odmieniają (bez mojej pomocy) rzeczownik *magister*. Zapisuję tę odmianę na tablicy. Przy *Voc. sing.* zwracam uwagę uczniów na to, że w tych rzeczownikach zakończonych na *-er Voc. sing. = nom. sing.*

In tabula: singularis pluralis

*Nom. **magister** **magistri***

*Gen. **magistri** **magistorum***

*Dat. **magistro** **magistris***

*Acc. **magistrum** **magistros***

*Abl. **magistro** **magistris***

*Voc. **magistra** **magistri***

Krok III:

Pod koniec mówię o rzeczownikach rodzaju nijakiego, które zapisuję na tablicy:

In tabula: Nom. sing. – um

Gen. Sing. – i

Np. oppidum, i; caelum, i;

Informuję uczniów, że rzeczowniki rodzaju nijakiego mają łatwą odmianę, gdyż istnieje tzw. *zasada neutrum*, zgodnie z którą **Nominativus = Accusativus = Vocativus**. Zatem uczniowie, na podstawie wcześniej podanych wiadomości, określają odmianę *oppidum* w *singularis*. Odmianę tę zapisuję na tablicy. Przy *pluralis* podaję nową końcówkę dla *Nom. plur.* –a. Uczniowie posiadając tę wiedzę, określają pozostałe przypadki wyrazu *oppida*. (Odmianę zapisuję na tablicy).

In tabula: singularis pluralis

Nom. Sing. oppidum oppida

Gen. Sing. oppidi oppidorum

Dat. Sing. oppido oppidis

Acc. Sing. oppidum oppida

Abl. Sing. oppido oppidis

Voc. Sing. oppidum oppida

► **Ćwiczenie sprawności i nawyków** (10 min) – Wykonujemy ćwiczenie 4 str. 19. Proszę wybranych uczniów, aby przetłumaczyli po jednym przykładzie.

Przetłumacz wyrażenia: o dobrym chłopcu – *de puero bono*; w naszej szkole – *in schola nostra*; o małych liczbach – *de numeris parvis*; z antycznego miasta – *ex oppido antiquo*; wśród sławnych przodków – *inter proavos claros*; z wieloma książkami – *cum libris multis*.

Jeśli pojawiają się nowe słówka, zapisuję na tablicy formy podstawowe.

In tabula: numerus, -i; proavus, -i; liber, -bri;

Zwracam uwagę na to, iż przymiotnik odmieniamy tak jak rzeczownik:

bon-us (II, masculinum), bon-a (I, femininum), bon- um (II, neutrum)

Wykonuję z uczniami jedno zdanie z ćw. 5 str. 19. (pozostałe zadania zadaję jako pracę domową):

Historia populi nostri non est antiqua. Wybrana uczennica tłumaczy zdanie, a następnie określa zaznaczone formy.

c) Faza podsumowująca

- ▶ **Podsumowanie i utrwalenie nowego materiału** (2 min): Pytam uczniów, czy wszystko jest dla nich zrozumiałe? Jeden z uczniów przypomina, jakie rzeczowniki należą do deklinacji II.
- ▶ **Zadanie pracy domowej** (2 min) - Do domu zadaję wykonać ćwiczenie 5 str. 19.
- ▶ **Pożegnanie** (1 min) - Żegnám uczniów po łacinie: *Valete!*

6. Bibliografia

Wilczyński St., Pobiedzińska E., Jaworska A., *Porta Latina*, PWN, Warszawa 2005

7. Załącznik

Zadanie domowe

Ćwiczenie 5 str. 19.

Przetłumacz na język polski:

Historia populi nostri non est antiqua. * De populo nostro poëtae nostri pulchra verba scribunt. * Discipuli non ignavi pulchra poetarum verba libenter legunt. * In scholis nostris numerus discipulorum non est parvus. * Discipuli in schola nostra cum magistris libenter disputant. * Tu quoque pulchra magistrorum verba memoria tene! * Tantum scis, quantum memoria tenes.

Plik o rozmiarze 63.00 KB w języku polskim